

Til: Universitetsledelsen

Fra: Kulturhistorisk museum v/direktøren

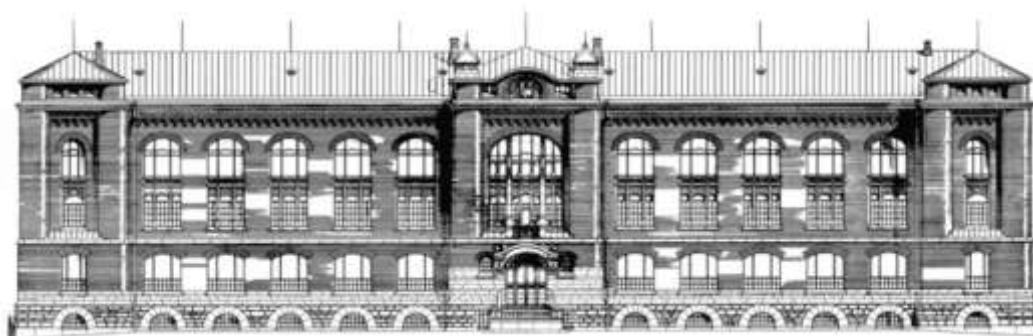
Dato: 02.01.2019

Historisk museum – et relevant museum

Innledning

Historisk museum skal være en attraktiv møteplass for mennesker, kunnskap og kultur i hjertet av hovedstaden. I løpet av de nærmeste fem år skal alle eksisterende utstillingsarealer i Historisk museum fornyes og hver etasje få sin særpregede utstillingsprofil. Samtidig gjennomfører vi enkle tiltak for å gjøre museets publikumsarealer og arkitektur til en del av museumsopplevelsen. Våre nye utstillinger skal overraske og invitere til medvirkning, og lokalene skal være gode steder å komme tilbake til gang etter gang.

På lengre sikt kan museets underetasje tas i bruk til kafé, vitensenter, butikk og auditorium. Inngangen kan snus mot parken på Tullinløkka og museet kan by på uteservering og publikumsaktiviteter utenfor sine dører. Med ansiktet vendt mot Tullinløkka åpnes nye muligheter til samspill med campus sentrum og det kommende konseptet på Nasjonalgalleriet. Vårt mål er at Historisk museum skal fremstå som en arkitektonisk milepæl og et tidsriktig museumsbygg på en og samme tid. Derfor ønsker KHM å drøfte overordnede visjoner og våre konkrete planer for å realisere målene. Vi ser våre ambisjoner i lys av universitetets samfunnsrolle og prioritering av skolesamarbeid, campus- og byutvikling i UiOs årsplan for 2019-2021.

Figur 1: Historisk museum ble tegnet av Henrik Bull og stod ferdig 1902 og åpnet dørene for publikum i 1904.

Bakgrunn

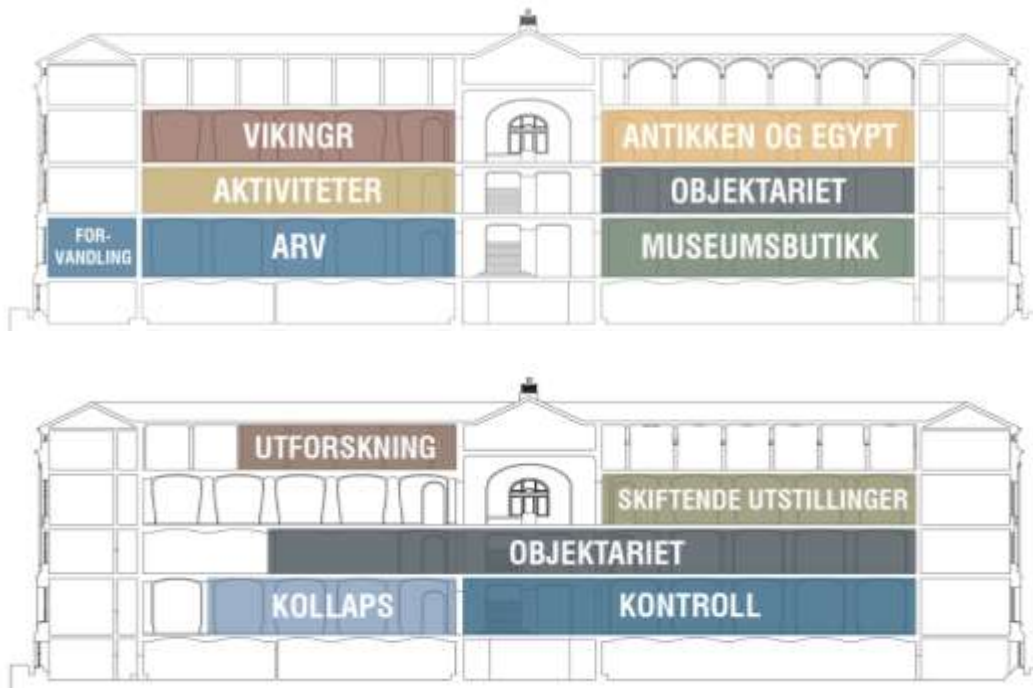
I 2012 ble det besluttet at planene for Kulturhistorisk museum i Bjørvika skulle skrinlegges. Dette betød at museet skulle fortsette å være lokalisert på tre steder med magasiner på Økern og publikumsflater i Vikingskipshuset og Historisk museum. Etter å ha fokusert på planene for Bjørvika i mange år, vendte vi derfor blikket mot Historisk museums arkitektoniske kvaliteter og samvirket mellom forskning, forvaltning og formidling. Gjennom økt egeninntjening fra inngangspenger og butikk, kombinert med en klar prioritering av publikumsvirksomheten, har KHM avsatt betydelige beløp i inneværende femårsperiode til å oppfylle våre ambisjoner.

Nye utstillinger i alle etasjer

Som et forskningsbasert universitetsmuseum, ønsker KHM å utvikle ny viten gjennom våre utstillinger og publikumsaktiviteter. Fornyingen av utstillingene går på tvers av faggrenser og skal både formidle kunnskap og skape nye forskningsspørsmål.

1. ETASJE – Utforsking av hva kultur er

Ingen andre arter har som mennesket klart å bygge om verden og skapt nye muligheter for sin egen eksistens. Hva har drevet denne prosessen, og er de utfordringer menneskeheten står overfor i dag et resultat av vår egen suksess? Vi stiller tydelige spørsmål til samfunnsutfordringer som klima, kontroll over naturlige ressurser, samt til trosforestillinger og kulturarv som både kan samle og splitte. Dette gir oss utstillingene *Kollaps* (2017), *Forvandling* (2019), *Kontroll* (2019) og *Arv* (2021). Åpning av disse nye utstillingene forutsetter bygningsmessig overhaling og sikring i lokalene etter hvert som tidligere utstillinger tas ned.

Figur 2: Historisk museums nye utstillingsprofil 2017-2021 sett fra henholdsvis Frederiksgate i vest mot hovedinngangen (øverst) og fra øst på Tullinløkka (nederst).

2. ETASJE – Tett på museets samlinger

Museet er bygget på samlinger av ting, men hva kan vi lære fra disse tingene? Utstillingene vil ta publikum med på en utforsking av hva gjenstander kan lære os om menneskets utvikling, teknologi og hvordan mennesker til ulike tider og steder og utnyttet ulike materialer. Samtidig vil konseptet som vi med en arbeidstittel kaller *Objektariet* gi anledning til å nyte og undre seg over museets mangfold av gjenstander. Prosjektet er i konseptfasen og planlegges åpnet trinnvis i 2021-2022.

3. ETASJE – Vikingtid, antikken og Det gamle Egypt

I 3. etasje vil vi by på solide presentasjoner av to av våre mest populære temaer, vikingtiden og antikken med Det gamle Egypt. Begge disse utstillingene produseres i samarbeid med designere fra Snøhetta. Etasjens tredje utstillingssal vil vise skiftende utstillinger, gjerne produsert i samarbeid med norske og internasjonale samarbeidspartnere.

Figur 3 og 4: Nye utstillinger vil spille sammen med arkitekturen og løfte publikums opplevelse av museets samlinger og forskning. Fra Snøhettas konsepter i 3. etasje for Vikingtid (til høyre) og Antikken og Det gamle Egypt (under), som åpner i henholdsvis 2019 og 2020.

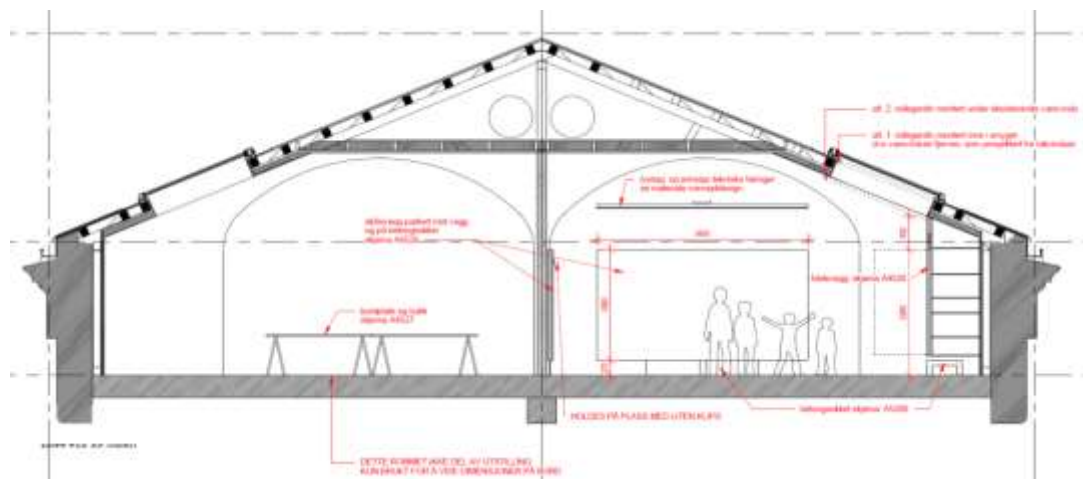

4. ETASJE – En pulserende arena for utstillinger

Her bygges et tidligere utstillings- og magasinrom om til Kulturhistorisk museum eksperimentelle rom. Også her vil vi utforske relasjonen mellom forskning og utstilling. Arealet vil huse mindre utstillinger og workshops hvor tverrfaglige grupper inviteres inn til å jobbe med ulike problemstillinger. Publikum vil inviteres inn «bak kulissene» i museet og få et innblikk i prosessene bak nye utstillinger. Som et utforskende arbeids- og visningsrom er 4. etasje et sentralt instrument i museets ønske om å ligge i forkant av den internasjonale utvikling innen universitetsmuseene.

Figur 5: Loftet i 4. etasje har flott overlys og vil innredes med fleksible vegger og utstillingsmoduler. Her vil studenter og andre samarbeidspartnere prøve ut ideer i møte med publikum. Under til høyre: et tverrsnitt gjennom rommet. Illustrasjon: Lund Hagem arkitekter.

Sammenfattende om våre nye utstillinger og bygningsmessige konsekvenser

Utstillingsplanene skal skape ulike innfallsvinkler til Kulturhistorisk museum forskning og samlinger. Parallelt med fornyelsen, må KHM ta ned gamle utstillinger og fjerne kulisser og scenografi. Etter rivning trengs det vedlikehold, fornyelse av infrastruktur og sikring av lokalene. Gjennom god dialog med universitetets ledelse og Eiendomsavdeling omkring mindre bygningsmessig oppgraderinger, kan vi sikre god fremdrift og den ønskede effekten av tiltakene. Her kan vi blant annet bygge på erfaringer fra samarbeidet med Eiendomsavdelingen om nytt billett- og butikkareal i 2017.

Nye fasiliteter for publikum

Historisk museum har en sentral plassering i byen, men kan i dag ikke by på de publikumsfasiliteter en kulturinstitusjon trenger for å være i dialog med dets brukere. Kulturhistorisk museum har nå ferdige planer for å endre på dette gjennom ytterligere to konsepter utviklet i samarbeid med arkitektfirmaet Lund Hagem.

1) Aktivitetsareal for barn og unge

Et viktig oppdrag for Kulturhistorisk museum er å skape interesse for kulturhistorisk fag i skolen. Gjennom dette prosjektet kan de mange tusen elevene som årlig besøker museet få et sted for fordypning. Her kan elevene selv være aktive utforskere, gjennomføre verkstedsaktiviteter eller holde presentasjoner for hverandre. Konseptet legger til rette for tjenlige garderober og et sted å spise underveis i museumsbesøket. I helger og på kvelder vil arealet kunne brukes til familieaktiviteter og kurs. Ved å fjerne midlertidig lettvegger til fordel for et åpent landskap, blir elevenes aktive deltakelse en integrert del av museet ansikt utad.

Figur 6: Fra inngangen til aktivitetsarealet. Etter bruk av garderoben, samler elevene seg her for å dra ut på oppdagelse. Tiltaket tilbakefører en sal som har vært inndelt med lettvegger og brukt til kontorer. Området blir nå en integrert del av museet. Illustrasjoner fra Lund Hagem arkitekter.

Figur 7: Rommet innredes for å skape aktive og spennende museumsopplevelser med prosjektbord, verksted, laboratorium, filmvisning og utstillingsmuligheter for eleverarbeider.

2) En innbydende og funksjonell foredragssal og lounge

Museets foredragssal har unike arkitektoniske kvaliteter. Den er i hyppig bruk til interne møter, faglige seminarer, internasjonale konferanser og publikumsarrangementer på kvelder og i helger. I et av universitetets flotteste møtesteder er imidlertid også heisdøren for 3. etasje lokalisert, rommet har gjennomgangstrafikk og det mangler lagerplass for bord, stoler mm. Det foreslåtte konseptet vil med enkle grep løfte frem foredragssalens arkitektur og samtidig gjøre den mer brukervennlig for besøkende og arrangører. I tilstøtende område kan det etableres fasiliteter for enkel servering under ulike arrangementer.

Figur 8: I tillegg til oppsett for foredrag og konferanser, vil foredragssalen vil få et uttrekkbart amfi og et podium som vil gi helt andre muligheter og kvaliteter ved fremføringer og arrangementer. Lagerplass, belysning og konferanseteknikk gjør rommet funksjonelt og tidsmessig. Enkle grep for belysning vil skape kontraster og løfte frem rommets arkitektur og ornamenter. Modell til venstre fra Lund Hagem arkitekter.

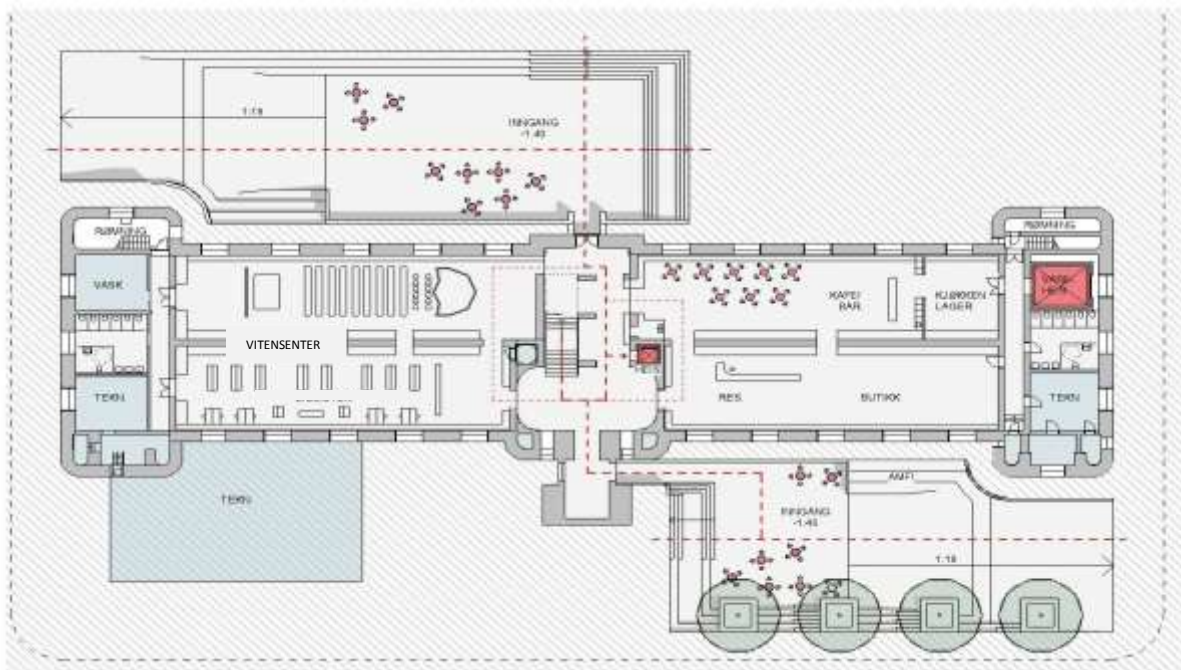
I 3. etasje har museet også fått utviklet planer for bedre personsikring i trapper og på repos under arrangement med mange besøkende. Dette er mulig å kombineres med formidling av bygningens historie og arkitektur, som vi får mange forespørsler om.

Sammenfattende om publikumsarealene

Tiltakene nevnt ovenfor vil bidra til å utvikle UiOs campus i sentrum og realisere kunnskapshovedstaden Oslo. Gjennom KHMs investeringer og UiOs bidrag til bygningsrelaterte tilpasninger vil Historisk museum kunne fremstå som en tidsmessig arena å regne med blant Oslos rike kulturtilbud.

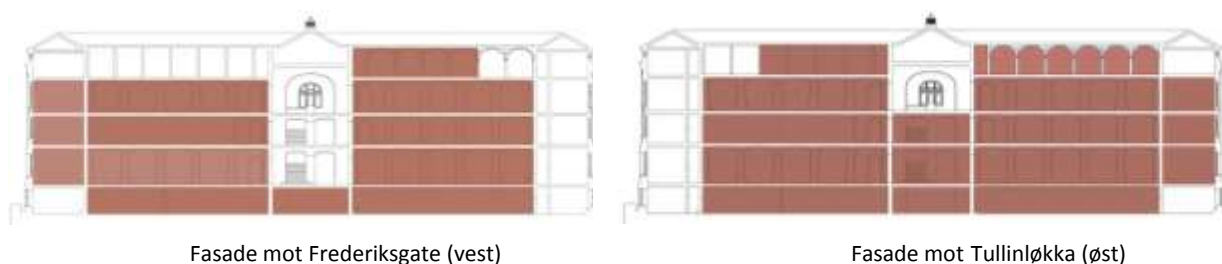
Fremtidig fornyelse av Historisk Museum

KHM har en perfekt beliggenhet, men mangler de nødvendige fasiliteter som trengs for å bli en levende del av bybildet. På lang sikt ønsker KHM å bringe Historisk museum tilbake som et markant og historisk utstillingsbygg i Oslo. Over årene er deler av utstillingsarealene blitt gjort om til kontor- og arkivlokaler, mens midlertidige løsninger for vindusinndekking, ventilasjon og belysning har skjult vesentlige deler av byggets arkitektoniske egenart. Kjelleren tømmes de nærmeste årene ettersom museet gjennomfører et stort arbeid med å flytte gjenstandene som er lagret der til de nye magasinene på Økern.

Figur 9: Mulighetsstudie etter indre rehabilitering for underetasjen i Historisk museum. Inngangspartiet kan snus mot Tullinløkka eller være på begge sider av museet, avhengig av fredningsbestemmelser og økonomi. Bygget får en personheis sentralt i bygningen og vil tilfredsstille krav til universell utforming. Arealbehov for tekniske rom er ikke endelig kartlagt. Foreløpig skisse utarbeidet av Lund Hagem i samarbeid med Eiendomsavdelingen og KHM.

KHM ønsker å tilbakeføre de opprinnelige estetiske kvaliteter i Historisk museum og samtidig tilføye publikumsfasiliteter som ikke var aktuelle da museet åpnet i 1904. Målet er å åpne hele bygget for publikum ved at de fleste nåværende kontorer og arkiver fraflyttes og igjen brukes til utstillingsarealer. Det økte publikumsarealet vil kunne gi plass til utstillinger fra Museum for universitets- og vitenskapshistorie (MUV) og gi offentligheten tilgang til flere av de kulturhistoriske samlingene KHM forvalter. Bruk av bygningen til kun publikumsrettede formål kan også gi en gevinst i MVA-regnskapet.

Figur 10: Fremtidig utstillingsareal i Historisk museum.

Illustrasjonen viser hvor mye av Historisk museum, inkludert kjeller, som kan brukes til utstillinger og andre publikumsformål når indre renovering er gjennomført. Det blir bl.a. mulig å huse utstillinger fra Museum for universitets- og vitenskapshistorie. Kontorer bevares i den opprinnelige kontorfløyen i sør, mens deler av 4. etasje beholder utstillingsforberedende funksjoner.

En ombygging av underetasjen vil som nevnt gi store muligheter for å skape et aktuelt møtested for kunnskap og kultur, med blant annet et helt nytt vitensenter for kulturhistorie. En god kafé, museumsbutikk og lounge-område er i dag en del av den museumsopplevelse et internasjonalt orientert publikum forventer. Denne delen av museet kan også være åpen for begivenheter på kvelder når utstillingene er stengt. I tillegg vil utearealet foran den nye museumsinngangen være en stor kapital i et pulserende byrom omgitt av tusenvis av studenter, arbeidsplasser og turister.

Figur 11: Visualisering av Historisk museum som del av kultur og kunnskapsmiljøet rundt Tullinløkka. Illustrasjon: Trollskog, 2017/KHM 2019.

Konklusjon

Historisk museum er en viktig bygning for Universitetet i Oslo med en strategisk beliggenhet. I dagens stand er det imidlertid vanskelig å gjøre bygget til det publikumsvinduet som både museet og universitetet ønsker det skal være. De ovennevnte tiltakene vil kunne gjøre Historisk museum innbydende og attraktivt for flere målgrupper. Investeringene vil være viktig for å nå universitetets mål om å bli en tydeligere samfunnsaktør og en kreativ møteplass mellom forskning og offentlighet.

Investeringskostnadene for å gjennomføre tiltakene på kort sikt er relativt små, slik at strategien potensielt representerer mye effekt med begrensede investeringer.

Med stengning av Vikingskipshuset vil Historisk museum være Kulturhistorisk museums eneste utstillingsflate. Det er viktig at utstillingene i sentrum fungerer optimalt i den perioden Vikingskipshuset er lukket. For å realisere planene trenger KHM og UiO en tett og forutsigbar dialog om økonomi og fremdrift ved de bygningsmessige tiltakene som følger av dette.

Vennlig hilsen

Håkon Glørstad
Museumsdirektør

Vedlegg

1. Priskalkyler for utstillings- og publikumsprosjekter
2. Kostnader og konsekvenser for utstillinger klimaskjermprosjektet

Vedlegg 1

Tiltak på kort sikt med priskalkyler for prosjekter hvor dette foreligger. Tilpasninger vil forekomme og noen prosjektutgifter er løpt i skisseprosjektet.

Utredede prosjekter publikumsarealer	Åpner	Priskalkyle*	Bevilgning KHM
Aktivitetsareal 2. etg [eksempel]	2019	3 150 000	2 050 000
Foredragssal og lounge 3. etg	2019	2 225 000	2 350 000
Loftet 4. etasje	2019	2 450 000	2 150 000
Tilpasninger og sikring på repos og trapp	2019	600 000	Inkl. i beløp ovenfor

*Priskalkyler kvalitetssikres før igangsetting av prosjektene.

Utstillingssaler for nye prosjekter hvor infrastruktur oppgraderes og evt. konsekvenser av klimaskjermprosjektet* ferdigstilles.	Åpner	Bevilgning til utstillingen fra KHM
Rom 114 1. etg. for <i>Kontroll</i>	2019	6 300 000
Rom 102 1. etg. for <i>Arv</i>	2021	8 350 000
Rom 213, 214, 224, 225 2. etg. <i>Objektariet</i>	2021-22	Avventer
Rom 302 og 310 3. etg <i>Vikingr</i>	2019	6 200 000
Rom 309 3. etg <i>Fabelaktige dyr</i>	2019	3 600 000
Rom 332 3. etg. <i>Antikken/Egypt</i>	2020	3 900 000

* Se også vedlegg for ytterligere utgifter knyttet til konsekvenser for utstillingene av klimaskjermprosjektet.

Vedlegg 2

Kostnader og konsekvenser for utstillinger klimaskjermprosjektet Historisk museum.

Forkortet versjon 07.12.2018

Rom	Utstilling	Periode	Konsekvens for utstillingen – åpen/lukket	Kostnad
1. etg.				Løpende renhold/vakthold
107	Forvandling	Utført inkl sikre varevindu.	Vil være lukket pga gjennomgang ikke er mulig når MA er steng og Kontroll ikke åpnet ennå.	-
102	Middelalder	Foreslått oppstart 1. juni.	Lukket mai, delvis åpne juni-aug, lukket september for remonterin	De/remontering kr. 150 040.
134	Butikk/billettsalg	Så tidlig som mulig før turistsesong	Åpen under rehabilitering så langt som mulig.	Nye varevindu. Ca. kr. 3 000.
114	Kontroll	Er påbegynt. Vil ta 10 uker å fullføre	Målsetning om å avslutte til 1. mars. Løsning for varevindu må velges.	Nye varevindu. Infrastruktur er ikke rehabilitert
2. etg				
Nord				
213	Arktis	Fra mars og 10 uker.	Stengt i hele perioden.	<ul style="list-style-type: none"> • Demontering: kr. 50 780 • Bygging av beskyttelsesvegger mot gjenværende utstilling. • Asbestsanering fire vindu. • Solblending etter rehab: kr 48 000. • Nye varevindu.
204	Aktivtetsareal	Fra 1. april og 10 uker,	Areal ledig fra 01.04 Nytt konsept planlagt åpnet 01.12.2019	Nye varevindu.
202	Antikken	Fra 1. april og noen uker.	Hele utstillingen er demontert fra 01.04. Nedtaking er inkludert revisjon og fotografering. (Alternativ: fjerne midlertidig langs vindu).	Nye varevindu. (Planlagt nedtaking dekkes av KHM, kr. 159 380.)

Rom	Utstilling	Periode	Konsekvens for utstillingen – åpen/lukket	Kostnad
Sør				
214	Mellomgang	Kan tas innimellom.	Midlertidig stengt noen uker. Stengning må avklares m.h.t. rømningsvei.	-
215	Amerika	Foreslås mai/juni.	Stengt under flytting og montering, ca. 10 dager i begge ender.	De- og remontering, kr. 24 980
225	Egypt	Foreslås mai/juni.	Stengt under flytting og montering, ca. 10 dager i begge ender.	Nytt vare-vindu? - De- og remontering kr. 14 160 - Bygging av beskyttelses-vegg
224	Myntkabinettet	Foreslås mai/juni.	Stengt under rehabilitering, gjenetableres etter rehabilitering.	Flytting og tilbakeføring av monter: kr 15 000
201	Repos 2. etg	Etter rom 214.	Repos kan holdes åpent under rehabilitering av vindu.	-
3 etg.				
302	Vikinger	Utført	Kan åpnes når sikkerhet er tilfredsstillt. ROS-analyse anbefaler: - ekstra lag glass med høyere sikringsklasse - Glassbruddsdetektor på vindu - Forsterke og alarmbelegge alle dører	<ul style="list-style-type: none"> Rivning av vinduskasser dekket av KHM, kr 100 000. Puss av yttervegg e. rehab. ca 50 000. Nye varevindu og sikkerhet dører.
304	Foredragssal	Utført	Berøres kun av KHMs eget oppgraderingsprosjekt.	-
306	Garderobe/WC	Uavklart.	Berøres kun av KHMs eget oppgraderingsprosjekt.	-
309	Uglerom/Vikinger	Påbegynt nov 2018	Åpner samtidig med rom 302. Se anbefalinger i ROS-analyse for 302.	Nye varevindu og sikkerhet dører
310	Havet er historie Fabelaktige dyr	Jan-aug	Montering starter uke 6 2019. Design og farge klimakasser avtales med prosjektleder. Se anbefalinger i ROS-analyse for 302.	Nye varevindu og sikkerhet dører.
301	Repos Havet er historie	Flexibelt jan-	Koordineres med prosjektet.	-
311	Galleri/balkong Havet er historie	Des-feb. Avsluttet 28. feb.	Oppstart montering av kunstverk 1. mars.	-
332	Havet er historie	1. september.	Byggestart Havet er historie uke 3. 2019 Koordinering bygging ny utstilling og vindusrehabilitering høsten 2019.	Rivning av klimakasser. Nye varevindu.

Etter rehabilitering av vinduer må klimakvalitet, sikkerhet, UV-kvalitet og estetikk på varevinduer oppgraderes.